

ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS

Teabevaldaja: Riigikontroll

Juurdepääsupiirang 16.07.2025 - 31.08.2025

Alus: AvTS § 35 lg 2 p 2

Ahti Kuningas

kantsler

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium Meie 16.07.2025 nr 2-1/80151/7

Märgukiri auditi „Riigi 2024. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus“ tulemuste kohta Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas

Austatud kantsler

Riigikontroll tegi riigi 2024. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsusele ja tehingute seaduslikkusele hinnangu andmiseks audititoiminguid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas määral, mis oli vajalik, et veenduda riigi seisukohalt oluliste finantsaruannete kirjete õigsuses ning oluliste majandustehingute seaduslikkuses. Tehtud töö tulemuste põhjal koostab Riigikontroll ühe auditiaruande riigi kohta tervikuna.

Auditi käigus tegid audiitorid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas 2024. aasta septembrist kuni 2025. aasta juunini järgmisi audititoiminguid:

- kontrollisid valitsemisala 2024. aasta riigieelarve täitmise aruande õigsust;
- kontrollisid riigi seisukohast oluliste tehingute vastavust riigieelarve seadustele ja raamatupidamises kajastamise õigsust ning sisekontrollisüsteemi toimimist valdkondades nagu
 - toetuste andmine ja vahendamine,
 - finantseerimistehingute arvestus,
 - tööjõukulude arvestus,
 - majandamiskulude tegemine,
 - osalused investeerimisfondides ning laenu- ja finantseerimistegevuseks antud sihtfinantseerimise inventuur,
 - osaluste arvestus ja asutajaõiguste teostamine,
 - kohutuvaidluste nõuete ja kohustiste arvestus.

Riigikontroll tuvastas eksimusi eelarve planeerimisel ning toetuste andmisel.

Märgukirjas käsitletud olulisemad puudused Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) valitsemisalas on järgmised:

1. MKMi valitsemisala 2024. aasta riigieelarve täitmise aruande kontrollimisel tuvastati, et valitsemisala ei planeerinud finantseerimistehingut selle tegelikust sisust lähtudes (vt täpsemalt märgukirja lisa 1 p 1).

2. MKM on riigi äriühingule teist aastat järjest üle kandnud rohkem tegevustoetusi, kui see on suutnud eelarveaastal ära kasutada (vt täpsemalt märgukirja lisa 1 p 2).

Ootame Teie kirjalikku vastust märgukirjas tehtud soovitude kohta hiljemalt **18. augustiks 2025**.

Riigikontroll tänab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala teenistujaid meeldiva koostöö eest ning loodab, et esitatud tähelepanekutest ja soovitudest on abi sisekontrollisüsteemi töhustamisel ning raamatupidamisarvestuse parandamisel ministeeriumi valitsemisalas.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ines Metsalu-Nurminen
peakontrolör

Hanna-Marleen Penno
Hanna-Marleen.Penno@riigikontroll.ee

Lisa 1. Märjukirja tähelepanekud detailsemalt

1. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei planeerinud finantseerimistehingut selle tegelikust sisust lähtudes

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) valitsemisala 2024. aasta eelarve täitmise aruande kontrollimisel selgus, et 2024. aasta riigieelarve seaduse muutmise seadusega planeeriti pikaajaliste finantsinvesteeringute asemel finantseerimistegevuseks antud sihtfinantseerimine.

ASi SmartCap moodustatud investeerimisfondis „Kaitsetööstuse fond“ osalemiseks ette nähtud raha (50 mln eurot) planeeriti lähtudes tehtavast ülekandest Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusele finantseerimistegevuseks antud sihtfinantseerimisena. Kui aga sihtasutus kandis osakute märkimiseks vajalikud vahendid edasi investeerimisfondi riiklikule fondivalitsejale, muutus tehingu sisu ehk MKM omandas investeerimisfondi osakud ning see tehing kajastati raamatupidamises osalusena investeerimisfondis. Osalused investeerimisfondides kajastatakse eelarves aga pikaajaliste finantsinvesteeringutena.

Riigikontrolli hinnangul tulnuks tehing eelarves planeerida pikaajalise finantsinvesteeringuna, kuna tehingu tegelikult sisuks oli osaluse ost finantseerimisfondis, mitte aga finantseerimistegevuseks antud sihtfinantseerimine. Tehingud tuleb planeerida eelarvesse vastavalt nende tegelikule sisule.

MKM selgitas, et kuna tehingud toimusid 2024. aasta lõpus, ei olnud võimalik enam 2024. aasta riigieelarve seadust selliselt muuta, et see peegeldaks raamatupidamises tehtud kandeid.

Vabariigi Valitsuse 05.07.2024. a korraldusega volitati majandus- ja infotehnoloogiaministrit otsustama riigi osalemine Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse asutatud ASi SmartCap moodustatud lepingulises investeerimisfondis „Kaitsetööstuse fond“ 2024. aasta riigieelarve seaduses Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala finantseerimistehinguteks eraldatud vahendite arvelt summas 50 000 000 eurot. Seega oli ministeeriumil juba juulis 2024 info, et omandatakse investeerimisfondi osakud, ja oleks olnud võimalik 2024. aasta riigieelarve seaduse hilisema muutmise seadusega planeerida vahendid pikaajaliste finantsinvesteeringutena.

Kuna MKM on ka varasematel aastatel omandanud investeerimisfondi osakuid, pidi ministeeriumil olema ka varasem kogemus nende tehingute raamatupidamises kajastamisel ja eelarve planeerimisel. Samasisulise tähelepaneku tegi Riigikontroll ka 2022. aasta auditis.

Eelneva tõttu on MKMi valitsemisala 2024. aasta eelarve täitmise aruandes finantseerimistehingute plokis kaitsetööstuse fondis osalemise eelarve ja täitmine (50 mln eurot) erinevatel finantseerimistehingute ridadel (eelarve real finantseerimistegevuseks antud sihtfinantseerimine ja täitmise real pikaajalised finantsinvesteeringud, sh osalused rahvusvahelistes organisatsioonides).

Riigikontroll on käsitlenud finantseerimistehingute korrektse planeerimise olulisust ka rahandusministrile saadetud märjukirjas ning teinud soovitusi juhendada Rahandusministeeriumil valitsemisalasid finantseerimistehingute planeerimisel.

Riigikontrolli soovitus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kantslerile: eelarvestada finantseerimistehingud nende sisust lähtudes.

2. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on riigi äriühingule andnud teist aastat järjest rohkem tegevustoetust, kui see on eelarveaastal suutnud ära kasutada

Eelmise auditi märgukirjas tegi Riigikontroll tähelepaneku selle kohta, et ministeerium oli äriühingule üle kandnud rohkem toetust, kui see oli suutnud ära kasutada – 31.12.2023. a seisuga oli kasutamata toetuse jääk 3,4 mln eurot. Lisaks juhtis Riigikontroll tähelepanu asjaolule, et toetuse andmine olukorras, kus pole selged äriühingult oodatavad tulemused ja realistliku tulemuseni jõudmise ajaraam, ei ole riigi eelarveraha säästlik ja otstarbekas kasutamine. Enne toetuse väljamaksmist tuleb uurida, kas toetuse saaja püsib planeeritud ajaraamis, ja kui ei püsi ehk tekib toetuse jääk, peab toetuse andja ka hindama, kas see on õigustatud või tuleks raha tagasi küsida.

2024. aastal andis ministeerium äriühingule tegevustoetust juurde 3,0 mln eurot, millest kasutati 2024. aasta jooksul ära 2,1 mln eurot. Seega andis ministeerium äriühingule teist aastat järjest rohkem tegevustoetust, kui see eelarveaasta jooksul ära kasutas – 31.12.2024. a seisuga oli ette makstud 4,3 mln eurot.

Riigikontrollile jääb selgusetuks, miks anti 2024. aastal äriühingule toetusraha juurde, kui 31.12.2023. a seisuga oli juba 3,4 mln eurot toetust kasutamata. Asjaolu, et ka 2024. aastal jäi toetusraha kasutamata, näitab, et toetuse saaja ei püsinud ka sel aastal planeeritud ajaraamis ja ei saavutanud toetusraha kasutamisest oodatud tulemusi.

Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi § 25 lg 12 kohaselt võetakse tegevustoetuste maksmisel hinnanguliselt arvesse toetuse saaja võimet rahalised vahendid makse laekumise aastal ära kasutada. Igal aastal kantakse üle summad, mis on ette nähtud kulutada toetuse saaja poolt samal aastal.

Riigikontrolli hinnangul tuleb eelarvet planeerida eespool toodud juhendist lähtudes, võttes seejuures arvesse äriühingu võimet püsida kokkulepitud kavas ning saavutada oodatavaid tulemusi.

Riigikontroll juhib tähelepanu, et toetuse saajate aastast vajadust ületavate tulevaste kohustuste katteks ettemaksete tegemine ja saajate juures kasutamata toetuse jääkide hoidmine ei ole riigieelarve seisukohast majanduslikult otstarbekas.

Riigikontrolli soovitus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kantslerile: panna eelarveraha säästlikuks ja otstarbekaks kasutamiseks paika projekti tegevuskava (sh ajaraam oodatud tulemuste saavutamiseks, finantsplaan) ning kaalutleda põhjalikumalt suurte toetuste korral ettemaksete tegemist.